

Finns det ett samband mellan yrkesfiske och turism?

Det finns en uttalad politisk vilja att stödja det lokala fisket i Sverige. Ett skäl till detta är att levande fiskehamnar kan locka turister till kustnära samhällen. I denna studie analyserar vi kopplingen mellan yrkesfiske och antalet gästnätter på hotell, vandrarhem och stugbyar.

- Vi finner att antalet gästnätter är högre i kustkommuner med mer yrkesfiske.
- Vi finner däremot inte stöd för att yrkesfisket *genererar* fler gästnätter. Detta gäller både fiske generellt och småskaligt fiske.
- Även om det inte går att säga att yrkesfiske generellt lockar turister, kan fisket vara viktigt för turismen i enskilda kommuner.

Sveriges fiskesektor krymper

De senaste åren har den svenska fiskesektorn krympt betydligt i termer av antalet fiskelicenser och fartyg samt mängden levererad fisk. Statistik från Havs- och vattenmyndigheten visar till exempel att antal små fiskefartyg har minskat med runt 50 procent och att antalet hamnar med aktivt yrkesfiske har minskat med ungefär 20 procent sedan 1998. Vi ser också att landningarna (leveranser av fisk till en hamn) tenderar att koncentreras till vissa hamnar inom kommunerna, men att antalet svenska kommuner med åtminstone en aktiv fiskehamn inte har förändrats nämnvärt sedan 1998. Även om det svenska fisket sedan länge främst är koncentrerat till väst- och sydkusten finns det fortfarande hamnar med aktivt yrkesfiske längs hela landets kust.

Idag är fisket en relativt liten sektor i Sverige. Det finns endast cirka 1000 personer anställda i den svenska fiskeflottan och flottans totala inkomster är ungefär 1 miljard kronor per år. Den krympande fiskesektorn har skapat oro hos kustkommuner och politiker som vill behålla näringsverksamhet på landsbygden. Röster har därför höjts för att det behövs åtgärder inom fiskeripolitiken för att stärka fiskesektorn i regioner med krympande verksamhet.

När finns det ekonomiska argument för att stödja en viss sektor?

Det finns ekonomiska argument för offentligt stöd till en sektor när prissättningen på marknaden inte tar hänsyn till hela det samhällsekonomiska värdet för en viss produkt eller tjänst. Ett vanligt argument som används för att motivera stöd till fiskesektorn är att fiske ökar turismen genom att skapa trevliga kustmiljöer. Fisket bidrar då med så kallade positiva externaliteter. En positiv externalitet uppstår när produktion (fiske) skapar positiva bieffekter (trevliga kustmiljöer) som påverkar tredje part (turister/turistnäring), utan att producenten (fiskaren) kan ta betalt för detta. Intäkterna från fisket kommer i så fall inte att avspegla hela samhällets nytta av fisket. Som en följd av att producenten inte kan ta betalt för den samhälleliga nyttan som skapas finns det en risk att produktionen (lokala landningar av fisk) blir mindre än vad som skulle ha varit samhällsekonomiskt optimalt. Detta så kallade marknadsmisslyckande är ett samhällsekonomiskt argument för att stödja sektorer som skapar positiva externaliteter.

Syfte

Syftet med analysen är att undersöka kopplingen mellan fiske och turism. Även om det ofta hävdas att fisket skapar positiva externaliteter finns det i dagsläget få studier som kan visa detta och ingen studie har undersökt hur fiske påverkar turism med hjälp av data över hur fisket och turismen utvecklats. En anledning till detta är att det är mycket svårt att visa på orsakssamband, det vill säga att det är just fisket och inte andra faktorer som påverkar turismen (eller turismen som påverkar fisket). Ett första steg, som tas i den här analysen, är att utreda om det över huvud taget finns ett positivt samband mellan fiske och turism när vi kontrollerar för andra faktorer som vi förväntar oss påverkar turism. Det svenska fisket är koncentrerat till väst- och sydkusten och det är även dessa regioner som traditionellt förknippas med fiskerelaterad turism. Vi undersöker därför om sambandet mellan fiske och turism är starkare (eller svagare) i kommuner som ligger på väst- och sydkusten jämfört med övriga svenska kustkommuner.

Datamaterial

Vi använder oss av övernattningsstatistik på kommunnivå (antalet gästnätter på hotell, vandrarhem och stugbyar) från Statistiska Centralbyrån för att få ett mått på turism. Gästnätter är ett av många sätt att mäta turism. En fördel med detta mått är att statistik över gästnätter ger ett tillförlitligt mått på antalet besökare för samtliga svenska kommuner, nackdelen är att måttet missar de turister som kommer över dagen men inte övernattar. Loggboksdata från Havs- och vattenmyndigheten används för att ta fram olika mått på fiskeaktivitet. Då vi inte vet vilken aspekt av fisket som eventuellt lockar turister använder vi flera olika mått på yrkesfiske i vår studie. Fiske mäts som landad kvantitet fisk, antal fartyg, och antal aktiva fiskehamnar (hamnar där det landas fisk) i respektive kommun. Vi inkluderar också ett mått på småskaligt fiske som definieras som landad kvantitet fisk

från fartyg under 12 meter. För att få jämförbar data mäts både gästnätter och fiske per kommun och år under perioden 1998-2015. Med hjälp av dessa data kan vi analysera sambandet mellan fisket och antalet gästnätter på kommunnivå.

Urval av kommuner

Vi väljer att endast undersöka Sveriges kustkommuner eftersom det är i dessa kommuner vi tror att det kan finnas en koppling mellan turism och yrkesfiske. Sveriges tre största städer (Stockholm, Göteborg och Malmö) exkluderas från urvalet för att vi inte tror att turister väljer att besöka storstäderna av samma anledningar som de väljer att besöka mindre kustkommuner. Om vi skulle inkludera storstäderna skulle vi därför riskera att få missvisande resultat. Ett fåtal kustkommuner faller också bort i analysen eftersom de saknar övernattningsstatistik. Totalt omfattar analysen 58 kustkommuner längs hela den svenska kusten.

Metod

Vi använder statistisk analys för att undersöka sambandet mellan fiske och gästnätter. I analysen tar vi hänsyn till att andra faktorer än fiske kan påverka turismen. Tidigare studier har visat att individers val av resmål påverkas av ekonomiska faktorer så som inkomster och resekostnader, men även ortsspecifika egenskaper är såklart viktiga när individer väljer vart de ska resa. Exempel på egenskaper som har visat sig öka antalet besökare är väl utbyggd infrastruktur och rekreationsmöjligheter så som naturreservat och badstränder. I vår studie tar vi hänsyn till följande faktorer: kommunens befolkningsstorlek och befolkningstäthet, genomsnittlig boendekostnad på hotell, vandrarhem och stugbyar i kommunen, antalet badplatser, kvadratkilometer med naturreservat och omfattningen av vägnätet i kommunen (mätt i hektar). Metoden vi använder gör också att vi kan ta hänsyn till icke observerbara faktorer som inte varierar över tiden och är unika för en kommun, exempelvis en pittoresk stadskärna.

Vi undersöker om mer fiskeaktivitet påverkar antalet gästnätter i en viss kommun dels genom att använda en kontinuerlig variabel för fiskeaktivitet och dels genom att använda tröskelvärden. En kontinuerlig variabel gör att man kan undersöka hur små förändringar i fiskeaktivitet påverkar turismen. Tröskelvärdesanalysen gör det å andra sidan möjligt att se om det krävs en viss nivå av fiske för att det ska vara viktigt för turismen.

Resultat: Fiskets samband med turism

En initial analys av statistiken visar att det finns ett positivt samband mellan fisket (landningar, antal fartyg, antal hamnar och småskaligt fiske) och antalet gästnätter, det vill säga kommuner med mycket fiske har också många övernattande gäster. Sambandet är speciellt starkt för kommuner på väst- och sydkusten.

Vi finner också ett positivt samband mellan antalet gästnätter och ett antal andra faktorer såsom badplatser, naturreservat, infrastruktur och befolkningstäthet. Att fiske och gästnätter har ett positivt samband behöver dock inte betyda att det finns ett orsakssamband, det vill säga att det är fisket som lockar fler övernattande gäster. Många kustkommuner har långa traditioner av både fiske och turism som inte nödvändigtvis är beroende av varandra.

När vi tar hänsyn till icke observerbara kommunspezifika karaktäristika som inte förändras över tid i vår analys försvinner både det generella positiva sambandet mellan fiske och gästnätter och sambandet på väst- och sydkusten. Resultaten visar då att det inte finns något tydligt orsakssamband mellan ökat fiske och fler gästnätter inom en kommun, oavsett hur vi mäter fiskeaktivitet. Vi kan således inte visa att ökat fiske bidrar till fler gästnätter i kustkommuner.

Avslutande diskussion

Vi undersöker om det finns ett samband mellan fiske och turism med hjälp av statistiska metoder. Ett positivt samband är nödvändigt för att fisket potentiellt ska kunna ha positiva effekter på turismen. Våra resultat visar att kommuner med mycket fiske har fler gästnätter och att detta samband är speciellt starkt för kommuner på väst- och sydkusten. Ett statistiskt samband är emellertid inte samma sak som ett orsakssamband, det vill säga det betyder inte nödvändigtvis att minskat fiske minskar turismen. Det kan också vara så att turismen har en gynnsam inverkan på fisket eller att det finns en annan faktor som är viktig för båda. Ett exempel kan vara en rik skärgårdsmiljö som erbjuder bra möjligheter för turism och samtidigt goda förutsättningar för ett lokalt fiske.

Utifrån analysen går det inte att fastställa ett orsakssamband mellan fiske och antal gästnätter, alltså att ett minskat fiske leder till färre gästnätter i kommunen. Resultatet är samma oavsett hur fiskeaktivitet mäts (fartyg, landningar, hamnar, samt småskaligt fiske) och för olika tröskelnivåer av fiskeaktivitet (det vill säga att kommunen kommer över ett visst antal fartyg eller ton landningar). Den metod som har använts undersöker om det finns ett generellt samband mellan fiske och gästnätter för svenska kustkommuner. Avsaknaden av ett generellt samband betyder inte att fiske inte kan vara viktigt för enskilda kommuner som har fisket som en del av sin marknadsföring gentemot turister.

Tolkningen av våra resultat måste ta hänsyn till att vi endast har haft möjlighet att undersöka övernattningsturism; vi har inte studerat exempelvis dagsturism eller restaurangbranschen. En annan viktig faktor är att studien avser förändringar i en miljö där fisket fortfarande

existerar, inte hur turismen skulle utvecklas om fisket inklusive hamnar och sjöbodar försvann helt från en kommun. Internationella studier pekar på att turister uppskattar exempelvis fiskerelaterad arkitektur. Fler studier på området är därför nödvändigt för att få en fördjupad kunskap om fiskets roll för turismen i svenska kustsamhällen.

Författare

Anna Andersson, Johan Blomquist och Staffan Waldo

Källa

Andersson, Anna; Blomquist, Johan and Waldo, Staffan. Forthcoming 2021. "Local fisheries and thriving harbours – is there a value for the tourism sector?", *Marine Resource Economics*, 36(2)

Mer information

Anna Andersson

Telefon: 046-222 07 82

E-post: anna.r.andersson@slu.se

Johan Blomquist

Telefon: 046-222 07 89

E-post: johan.blomquist@slu.se

Staffan Waldo

Telefon: 046-222 07 92

E-post: staffan.waldo@slu.se

Vad är AgriFood Economics Centre?

AgriFood Economics Centre utför kvalificerade samhällsekonomiska analyser inom livsmedels-, jordbruks- och fiskeriområdet samt landsbygdsutveckling. Verksamheten är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds universitet och syftar till att ge regering och riksdag vetenskapligt underbyggda underlag för strategiska och långsiktiga beslut.

Publikationer

AgriFood Economics Centre ger ut tre typer av publikationer som vänder sig till beslutsfattare, myndigheter och en intresserad allmänhet. **Policy Briefs** är lättillgängliga sammanfattningar av en av våra vetenskapliga publikationer. **Fokus** är kortare analyser och **Rapporter** är längre analyser som även ges ut i tryckt format. AgriFood skriver också vetenskapliga artiklar och working papers som i huvudsak vänder sig till en vetenskaplig publik. Våra publikationer kan beställas eller laddas ned på www.agrifood.se.

Kontakt

AgriFood Economics Centre

Box 7080, 220 07 Lund

AgriFood Economics Centres publikationer kan beställas eller laddas ned på www.agrifood.se

---